

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIAM SAUGUMUI UŽTIKRINTI SVARBIŲ
OBJEKTŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-1132 13 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ TVARKYMO
ĮSTATYMO NR. VIII-1190 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS KRIZIŲ VALDYMO IR CIVILINĖS SAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-971
24 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
BRANDUOLINĖS (ATOMINĖS) ELEKTRINĖS ĮSTATYMO NR. X-1231 17 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ VALSTYBĖS
TURTO NAUDOJIMĄ PATIKĖJIMO TEISE ĮSTATYMO NR. IX-2332 3 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO
NR. IX-884 13¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO 2002 M. GEGUŽĖS 30 D.
NUTARIMO NR. IX-912 „DĖL REZERVINIO (STABILIZAVIMO) FONDO NUOSTATŲ
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Teisės aktų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 13 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 10 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 24 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos branduolinės (atominės) elektrinės įstatymo Nr. X-1231 17 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise įstatymo Nr. IX-2332 3 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 13¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektų (toliau kartu – Įstatymų projektai) ir Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 30 d. nutarimo Nr. IX-912 „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto (toliau – Seimo nutarimo projektas) rengimą paskatino siekis valstybės įmonę Ignalinos atominę elektrinę (toliau – įmonė) pertvarkyti į uždarąją akcinę bendrovę ir sudaryti teisinės prielaidas efektyviau valdyti įmonės veiklą po pertvarkos, diegti geriausią įmonių valdysenos praktiką.

Atkreiptinas dėmesys, kad pertvarkius įmonę į uždarąją akcinę bendrovę, jos valdymo organai įgaus daugiau pareigų ir atsakomybės, bus pagerinta įmonės veiklos kontrolė. Šiuo metu svarbiausių su įmonės valdymu susijusių sprendimų dalis – įmonės veiklos strategijos tvirtinimas, rodiklių nustatymas, išlaidų sąmatų tvirtinimas, generalinio direktoriaus skyrimas ir atšaukimas, darbo sutarties su juo sąlygų nustatymas, valdybos narių rinkimas ir atšaukimas, valdymo organų veiklos vertinimas – įgyvendinama įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinančiosios institucijos Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos. Tai lemia, kad įmonės kolegialiam valdymo organui (valdybai) tenka mažesnė atsakomybė už įmonės veiklos rezultatus ir tai gali turėti įtakos valdybos įsitraukimui į įmonės veiklą, tai yra įmonės veiklos valdymo veiksmingumui. Po įmonės pertvarkymo išvardytos Energetikos ministerijos vykdomos funkcijos ir atsakomybės bus paskirstytos tarp bendrovės valdybos ir (ar) stebėtojų tarybos (bendrovės kolegialaus priežiūros organo) ir akcininkų susirinkimo. Tai leis efektyviau valdyti įmonės veiklos rizikas, sumažinti galimą politinę įtaką įmonės veiklai svarbių sprendimų priėmimui ir užtikrinti įmonės veiklos veiksmingesnį valdymą¹. Tokiu būdu bus įgyvendinta Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros

¹ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija viena iš esminių 2008 metų pasaulinės ekonomikos krizės priežasčių laikydama netinkamą juridinių asmenų valdymą ir rizikos įvertinimą, 2009–2010 metais atliktame tyrime nurodė, kad finansų krizė, be kita ko, padėtų įveikti juridinių asmenų valdymo reforma. Siekiant ateityje išvengti ekonominių krizių ir sušvelninti jų pasekmes, ši tarptautinė organizacija pasiūlė aiškiai apibrėžti juridinio asmens valdymo organų teisinį statusą, funkcijas bei atsakomybę. (*Corporate Governance and the Financial Crisis. Conclusions and Emerging Good Practices to Enhance Implementation of the Principles*, nuoroda <http://www.oecd.org/dataoecd/53/62/44679170.pdf> .

organizacijos rekomendacija² įvykdyti valstybės, kaip valstybės įmonės savininko, ir valstybės, kaip ūkinės veiklos reguliavimo formuotojo ir ūkio plėtros skatintojo, atliekamų funkcijų atskyrimą.

Pertvarkant įmonę į uždarąją akcinę bendrovę neketinama keisti įmonės, įtrauktos į pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą³, veiklos, tai yra atsižvelgiant į įmonei Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo 10 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi deleguotas valstybės funkcijas, įmonės pagrindinės veiklos liks:

1. saugus Ignalinos atominės elektrinės (toliau – IAE) eksploatavimo nutraukimo darbų vykdymas;

2. saugus Lietuvos teritorijoje esančių ir susidarysiančių radioaktyviųjų atliekų tvarkymas.

Šios pagrindinės veiklos toliau bus vykdomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo 3 straipsnyje ir Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo 3 straipsnyje nustatytais pagrindiniais branduolinės saugos ir fizinės saugos užtikrinimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo principais ir tokiais planavimo dokumentais: Galutiniu Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo planu, kurio aktuali redakcija patvirtinta Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 1-248 „Dėl Galutinio Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo plano patvirtinimo“ (toliau – GENP), ir 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. vasario 3 d. nutarimu Nr. 76 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos patvirtinimo“.

Įvertinant tai, kad daugiau kaip 80 procentų lėšų, reikalingų išvardytai pagrindinei įmonės veiklai vykdyti, skiria Europos Komisija (toliau – EK), keldama sąlygas finansavimui gauti, ir siekiant įmonės finansinio stabilumo po pertvarkymo, Seimo nutarimo projektu siūloma išbraukti iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo pajamų šaltinių lėšas, gautas už įmonės parduotą turtą, kurios gali būti naudojamos tik radioaktyviųjų atliekų giluminiam atliekynui (toliau – giluminis atliekynas) įrengti ir radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti. Šį pasiūlymą lemia trys priežastys.

Visų pirma, pastebėtina, kad EK finansavimas skiriamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą sutarties⁴ protokolu Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje, pagal kurį Lietuva prisiėmė įsipareigojimą galutinai sustabdyti IAE eksploatavimą, o Europos Sąjunga (toliau – ES) pripažino, kad IAE eksploatavimo nutraukimas yra išskirtinė šalies dydžio ir ekonominio pajėgumo neatitinkanti finansinė našta Lietuvai ir įsipareigojo skirti adekvačią papildomą finansinę paramą Lietuvos pastangoms nutraukti IAE eksploatavimą. Šiuo metu ES įmonės darbuotojų darbo užmokesčiui skirtos paramos lėšos naudojamos sutartyje nurodytos Ignalinos programos tikslams, tarp kurių nėra radioaktyviųjų atliekų giluminio atliekyno įrengimo ir su atliekyno eksploatavimu ir jo uždarymu susijusių tikslų, pasiekti. EK tikisi, kad įmonės darbuotojų pastangomis gautos pajamos atliekant IAE galutinio sustabdymo ir eksploatavimo nutraukimo darbus bus naudojamos šiems darbams užbaigti. Todėl, skirdama lėšas IAE eksploatavimui nutraukti, EK jau keletą metų dotacijos sutartyse kelia sąlygą, kad paramos gavėjui –

² 2018 m. EBPO ataskaita apie įmonių valdymą Lietuvoje, 109 psl., nuoroda

<https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Corporate-Governance-in-Lithuania%20-%20Final%202018.pdf>.

³ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 1 priedu, įmonė yra įtraukta į pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą, nes vienintelė Lietuvos teritorijoje vykdo esančių branduolinės energetikos objektų statybą, eksploatavimą ir eksploatavimo nutraukimą.

⁴ Belgijos Karalystės, Danijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Prancūzijos Respublikos, Airijos, Italijos Respublikos, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, Nyderlandų Karalystės, Austrijos Respublikos, Portugalijos Respublikos, Suomijos Respublikos, Švedijos Karalystės, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės (Europos Sąjungos valstybių narių) ir Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos, Slovakijos Respublikos sutartis dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą.

įmonei pardavus materialų ir nematerialų turtą, kurį įmonė įgijo panaudojusi dotaciją, gautos pajamos už jį turi būti toliau naudojamos IAE eksploatavimui nutraukti, ir jos nebus laikomos nacionaliniu ar kitokio šaltinio finansavimu pagal Ignalinos programos išsamiąsias įgyvendinimo procedūras.

Taip pat manytina, kad sprendimas paimti iš įmonės jos gautas pajamas už parduotą turtą – pagrindinį įmonės pajamų šaltinį, ypač neįvertinus (neatėmus) patirtų išlaidų šioms pajamoms gauti (pvz., per 2021 metus ir 2022 metus susidarė atitinkamai 553 976 eurų ir 221 101 euro nuostolis, susijęs su įmonės patirtomis turto pardavimo sąnaudomis), yra neteisingas ir sudarantis prielaidas įmonės veiklos nuostoliui susidaryti ir kiekvienais metais jį didinti. Dėl šios priežasties gali kilti grėsmė įmonės veiklos tęstinumui užtikrinti, nes nepriėmus Seimo nutarimo projekto, po įmonės pertvarkymo visuotinis akcininkų susirinkimas turės priimti sprendimą padengti bendrovės nuostolius papildomais akcininkų įnašais arba priimti sprendimą sumažinti įstatinį kapitalą, kaip numatyta Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme. Visuotiniam akcininkų susirinkimui nepriėmus sprendimo sumažinti įstatinį kapitalą arba padengti nuostolius akcininkų įnašais ar priėmus tokį sprendimą, tačiau neatkūrus nuosavo kapitalo iki 1/2 įstatuose nurodyto įstatinio kapitalo dydžio, visuotinis akcininkų susirinkimas turės svarstyti klausimą dėl bendrovės pertvarkymo į kitą juridinį asmenį (jei bendrovė bus pripažinta nemoki ji negalės būti pertvarkoma) arba bendrovės likvidavimo (Akcinių bendrovių įstatymo 59 straipsnio 11 dalis).

Pagrindinio pajamų šaltinio atėmimas iš įmonės taip pat kliudys jai ilguoju laikotarpiu pradėti ir plėtoti komercinę veiklą, kuri sudarytų pagrindą įmonės ateičiai po IAE eksploatavimo nutraukimo pabaigos, nes įmonė neturės pajamų, kurias galės investuoti į komercinės veiklos organizavimą ir plėtrą. Šios veiklos kryptis apimtų naujų ekspertinių paslaugų teikimo procesą, kylantį iš specifinių įmonės darbuotojų kompetencijų, kurios gali būti patrauklios tarptautinėje branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo rinkoje.

Prognozuojama, kad pajamos už įmonės parduotą turtą, esant metalo laužo kainai ne mažiau kaip 200 eurų už toną, 2024–2026 metais galėtų būti apie 1,28 mln. eurų per metus. Pažymėtina, kad, įmonei tęsiant Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo veiklą, nuo 2026 metų planuojami radioaktyviomis medžiagomis užterštų įrenginių ir statinių išmontavimo darbai, tai yra neužteršto parduotino turto kiekis mažės, atitinkamai mažės gautinos pajamos už jo pardavimą.

Lėšos, gautos už parduotą įmonės turtą, niekada nebuvo laikomos pagrindiniu giluminio atliekyno įrengimo, jo eksploatavimo ir uždarymo finansavimo šaltiniu. Atsižvelgiant į preliminarą giluminio atliekyno įrengimo Lietuvoje projekto kainą (2 520 mln. eurų⁵, infliacijos lygis nevertintas), projekto vidutinis metinis finansavimo poreikis iki 2078 metų yra apie 49 mln. eurų. Pažymėtina, kad dėl giluminio atliekyno įrengimui reikalingos informacijos trūkumo 2005 metais atliktas projekto išlaidų įvertinimas neatitinka šių dienų realijų ir pagrįstas Švedijos giluminio atliekyno koncepcija, kuri pagal Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos pateiktą informaciją negali būti pritaikyta Lietuvos teritorijoje.

Todėl 2023 m. gegužės 10 d. įmonė, kaip giluminio atliekyno įrengimo projekto vykdytoja, ir SKB International pasirašė sutartį dėl giluminio atliekyno įrengimo projekto veiksmų plano ir grafiko parengimo ir kainos (kainos dedamųjų, vertinimo pagrindo, reikšmingų prielaidų) nustatymo paslaugos atlikimo iki 2024 metų balandžio mėnesio. Tikimasi, kad preliminarūs paslaugos rezultatai bus žinomi iki 2023 metų pabaigos, todėl iki 2024 m. sausio 1 d. planuojama paskelbti viešąjį pirkimą pasiūlymams dėl papildomų Rezervinio (stabilizavimo) fondo pajamų šaltinių ir optimizuoto giluminio atliekyno įrengimo projekto finansavimo modelio bei jo peržiūros parengti. Tokiu būdu siekiama užtikrinti 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo

⁵ Giluminio atliekyno įrengimo kaina nustatyta vadovaujantis 2005 metais Švedijos (Swedish Nuclear Fuel and Waste Management Co įmonės (SKB) ir Lietuvos ekspertų atliktu pirminiu giluminio atliekyno, įrengto kristalinėse uolienose, Lietuvoje išlaidų įvertinimu ir 2016 metais Lietuvos energetikos instituto ir UAB „Grota“ patikslintu įvertinimu.

nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos⁶ priemonės „Galutinai sutvarkyti ilgaamžės radioaktyvias atliekas“ finansavimą.

Vykdamas įmonės pertvarkymą ir atliekant įmonės turto vertinimo procedūras, tikimasi, kad įmonė savo finansinėse ataskaitose tiksliau atspindės valstybės valdomą turtą, kas leis jį parodyti valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje. Be kita ko, Energetikos ministerijos, kaip savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos, sprendime pertvarkyti įmonę bus nurodyta, kokia teise (nuosavybės ir (ar) patikėjimo) įmonės turtą valdys, naudos ir juo disponuos uždaroji akcinė bendrovė, į kurią pertvarkoma įmonė, po pertvarkymo veiksiančios uždarnosios akcinės bendrovės įstatinio kapitalo dydis.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 7 straipsnio 2 dalimi ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 23 straipsnio 4 dalimi, Energetikos ministerija, prieš priimdama sprendimą pertvarkyti įmonę, kreipsis į Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisiją ir Vyriausybę su prašymu pritarti arba sutikti pertvarkyti įmonę.

Priėmus Įstatymų projektus ir pertvarkius įmonę nuo 2025 m. sausio 1 d. tarp Energetikos ministerijos reguliavimo srities valstybės valdomų įmonių neliks įmonių, turinčių valstybės įmonės teisinę formą, tai leis įgyvendinti įsipareigojimą Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai peržiūrėti valstybės valdomų įmonių teises formas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo 2022 m. rugpjūčio 24 d. pasitarimo sprendimu (protokolo Nr. 30 1 klausimas) patvirtinto Valstybės valdomų įmonių pertvarkos ir valdymo centralizavimo priemonių plano nuostatas.

Pabaigus įmonės pertvarkymą, vieninteliu bendrovės akcininku planuojama palikti Lietuvos Respubliką. Akcininko turtines ir neturtines teises ir pareigas įgyvendinančia institucija planuojama paskirti Energetikos ministeriją. Bendrovės akcijas neplanuojama platinti ir jomis prekiauti. Atsižvelgiant į pateiktą informaciją ir 2019 m. atliktos konsultacinės paslaugos rezultatus⁷, ketinama įmonę pertvarkyti į **uždarają** akcinę bendrovę. Valstybė, būdama vienintelė uždarnosios akcinės bendrovės akcininkė, išlaikys šios akcinės bendrovės kontrolę per visuotiniam akcininkų susirinkimui priskiriamą kompetenciją, viešasis interesas taip pat bus užtikrinamas per specialiuosius įpareigojimus.

Pastebėtina, kad Energetikos ministerija, siekianti ir toliau derėtis dėl ES paramos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimui nutraukti⁸, informavo EK apie ketinimą pertvarkyti įmonę ir apie tai, kad įmonės pertvarkymo metu neplanuojama perleisti viso ar dalies jos turto privačiam subjektui, taip pat neketinama įmonės reorganizuoti arba leisti į ją investuoti privačiam subjektui norint gauti pajamų. Prieštaravimų įmonės pertvarkymui iš EK negauta.

Siekiant išvengti funkcijų dubliavimosi ir atsižvelgiant į akcinių bendrovių veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose bendrovių organams nustatytas bendrovių veiklos priežiūros funkcijas, taip pat į VŠĮ Valdymo koordinavimo centrui jo steigimo dokumente pavestas gerojo valdymo principų diegimą valstybės valdomose įmonėse skatinančias funkcijas⁹, siūloma atsisakyti VŠĮ Lietuvos energetikos agentūrai Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 13¹ straipsnio 1 dalies 3 punkte pavestos funkcijos – atlikti bendrovių, kuriose Energetikos ministerija įgyvendina valstybės, kaip juridinio asmens dalyvės, teisės ir pareigas, ir kurių akcijos ar dalis akcijų, suteikiančių daugiau kaip 1/2 visų balsų šios bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime,

⁶ 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. vasario 3 d. nutarimu Nr. 76 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos patvirtinimo“.

⁷ 2019 m. liepos 15 d. advokatų kontoros TGS Baltic atlikta teisinė analizė „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės galimo pertvarkymo į kitą juridinio asmens teisinę formą“.

⁸ Vadovaujantis GENP, Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo darbų pabaiga yra 2038 m.

⁹ Funkcijos nurodytos VŠĮ Valdymo koordinavimo centro įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2021 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. 4-839, 12.2 papunktyje.

priklauso valstybei nuosavybės teise, ir jų dukterinių įmonių veiklos ir jos rezultatų analizę ir pagal kompetenciją teikti pasiūlymus Energetikos ministerijai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo (toliau – Papildomų garantijų įstatymas) 1 straipsniu ir 2 straipsnio 5 dalimi, šis įstatymas nustato įmonės darbuotojų, priimtų į darbą įmonėje iki Vyriausybės sprendimo dėl IAE antrojo bloko sustabdymo datos įsigaliojimo¹⁰ ir atleidžiamų arba atleistų iš darbo įmonėje dėl jos pirmojo ir antrojo blokų eksploatavimo užbaigimo, ir šių asmenų šeimos narių papildomas užimtumo ir socialines garantijas. IAE pirmojo ir antrojo blokų eksploatavimo užbaigimo data yra Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos išduotos licencijos eksploatuoti IAE antrąjį bloką galiojimo panaikinimo data. Įmonė planuoja užbaigti pirmojo ir antrojo bloko eksploatavimą, tai yra panaikinti IAE antrojo bloko eksploatavimo licenciją 2023 metų III ketvirtį. Nuo nurodytos licencijos panaikinimo datos Papildomų garantijų įstatymo nuostatos taps neaktualiomis. Todėl Papildomų garantijų įstatymo pavadinimo ir 1 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 16 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projektai nerengiami ir neteikiami svarstyti ir tvirtinti.

2. Įstatymų ir Seimo nutarimo projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Energetikos ministerijos Branduolinės energetikos politikos grupė (vadovė Asta Žalnieriūtė, tel. 8 670 50 214, el. p. asta.zalnieriute@enmin.lt, tiesioginė rengėja – patarėja Patricija Ceiko, tel. 8 645 06 578, el. p. patricija.ceiko@enmin.lt).

3. Šiuo metu galiojantis Įstatymų ir Seimo nutarimo projektuose aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Pagal esamą teisinį reglamentavimą Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 13 straipsnio 12 dalyje, Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje, Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje, Lietuvos Respublikos branduolinės (atominės) elektrinės įstatymo 17 straipsnyje ir Lietuvos Respublikos mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise įstatymo 3 straipsnyje **valstybės įmonei** Ignalinos atominei elektrinei (nurodomas visas įmonės pavadinimas):

1. pavesta atlikti dalį šiuo metu jos vykdomų funkcijų ir prievolių: vykdyti radioaktyviųjų atliekų tvarkymą ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus nustatytą perspėjimo sistemos techninių priemonių įrengimą ir priežiūrą, į Rezervinį (stabilizavimo) fondą pervesti lėšas, gautas už įmonės parduotą turtą;

2. leista nemokėti mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise ir nepranešti Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijai apie ketinamus sudaryti sandorius ar jau sudarytų sandorių pakeitimus (išskyrus techninio (redakcinio) pobūdžio pakeitimus), kai sandorio vertė viršija 10 procentų praėjusių finansinių metų metinių įmonės pajamų.

Kitos funkcijos ir prievolės Lietuvos Respublikos įstatymais įmonei pavestos kaip licencijos turėtojai ir branduolinės energetikos objektą eksploatuojančiai organizacijai, kaip jie apibrėžti Branduolinės energijos įstatymo 2 straipsnio 11 ir 29 dalyse.

Įstatymų projektais ir Seimo nutarimo projektu neketinama keisti ar atsisakyti įmonei Lietuvos Respublikos teisės aktais priskirtų funkcijų, siūloma pakeisti tik įmonės teisinę formą nusakančius žodžius.

Pagal Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 13¹ straipsnio 1 dalies 3 punktą VŠĮ Lietuvos energetikos agentūrai pavesta atlikti bendrovių, kuriose Energetikos ministerija įgyvendina valstybės, kaip juridinio asmens dalyvės, teises ir pareigas, ir kurių akcijos ar dalis akcijų,

¹⁰Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 4 d. nutarimas Nr. 1448 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko sustabdymo“ įsigaliojo 2009 m. lapkričio 13 d.

suteikiančių daugiau kaip 1/2 visų balsų šios bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime, priklauso valstybei nuosavybės teise, ir jų dukterinių įmonių veiklos ir jos rezultatų analizę ir pagal kompetenciją teikti pasiūlymus Energetikos ministerijai.

4. Siūlomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Dėl Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 13 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 10 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 24 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos branduolinės (atominės) elektrinės įstatymo Nr. X-1231 17 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise įstatymo Nr. IX-2332 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų.

Atsižvelgiant į tai, kad po įmonės pertvarkymo į uždaroją akcinę bendrovę iš esmės nebus keičiamas esamas teisinis reguliavimas, siūloma patikslinti keičiamų įstatymų nuostatas, vietoj juose vartojamo pavadinimo valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė įrašyti uždaroji akcinė bendrovė Ignalinos atominė elektrinė.

Pažymėtina, kad įstatymuose įtvirtintos funkcijos, išskyrus Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – Specialiųjų sąlygų įstatymas) 53 straipsnyje įvardintą funkciją, kurias po pertvarkos ir toliau vykdys uždaroji akcinė bendrovė Ignalinos atominė elektrinė, pagal teisinę prigimtį nėra viešojo administravimo funkcijos. Specialiųjų sąlygų įstatymo 53 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo, be kita ko, siūloma Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai, o ne licencijos turėtojai (įmonei), numatyti viešojo administravimo funkcijos vykdymą, šiuo metu derinamas su suinteresuotomis institucijomis (nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/9cb5fca0fa3011edbc0bd16e3a4d3b97?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=05755d5b-be88-471c-bb9c-e3a498b7798d>).

Atsižvelgiant į būtinus atlikti veiksmus pertvarkai įvykdyti (įmonės turto vertinimas, dokumentų, susijusių su įmonės pertvarkymu, derinimas su institucijomis, komisija, Vyriausybės ir Energetikos ministerijos sprendimai ir kt.), siūlomas teikiamų įstatymų projektų įsigaliojimo terminas – 2025 m. sausio 1 d.

Dėl Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 13¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto.

Įstatymo projektu siūloma atsisakyti VšĮ Lietuvos energetikos agentūrai pavestos funkcijos – atlikti bendrovių, kuriose Energetikos ministerija įgyvendina valstybės, kaip juridinio asmens dalyvės, teises ir pareigas, ir kurių akcijos ar dalis akcijų, suteikiančių daugiau kaip 1/2 visų balsų šios bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime, priklauso valstybei nuosavybės teise, ir jų dukterinių įmonių veiklos ir jos rezultatų analizę ir pagal kompetenciją teikti pasiūlymus Energetikos ministerijai.

Dėl Seimo nutarimo projekto.

Seimo nutarimo projektu siūloma leisti įmonei palikti lėšas, gautas už įmonės parduotą turtą, tai yra atsisakyti papildyti jomis Rezervinį (stabilizavimo) fondą.

Siūlomo naujo teisinio reglamentavimo teigiami rezultatai pateikti šio aiškinamojo rašto 1 dalyje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų ir Seimo nutarimo projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomos teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 1 dalyje. Priėmus Įstatymų ir Seimo nutarimo projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Įstatymų ir Seimo nutarimo projektų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų ir Seimo nutarimo projektai kriminogeninei situacijai ir korupcijai neigiamos įtakos neturės.

7. Įstatymų ir Seimo nutarimo projektų įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų ir Seimo nutarimo projektų priėmimas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymų ir Seimo nutarimo projektų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų ir Seimo nutarimo projektais siūlomos nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, priimti naujų įstatymų, keisti ar pripažinti netekusiais galios jau galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymų ir Seimo nutarimo projektų rengimas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų ir Seimo nutarimo projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymų projektuose nepateikiama sąvokų ir nėra sąvokas įvardijančių terminų, todėl Įstatymų projektai nevertintini Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymų ir Seimo nutarimo projektų atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymų projektai ir Seimo nutarimo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Įstatymų ir Seimo nutarimo projektams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2024 m. gruodžio 31 d. turi priimti nutarimą „Dėl sutikimo pertvarkyti valstybės įmonę Ignalinos atominę elektrinę į uždarąją akcinę bendrovę ir valstybės turto investavimo“.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2024 m. gruodžio 31 d. turi pakeisti:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimą Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. vasario 3 d. nutarimą Nr. 76 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtos programos patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 14 d. nutarimą Nr. 1052 „Dėl Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių aprašo patvirtinimo“;

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimą Nr. 1447 „Dėl programos Sąjungos finansinės paramos priemonėms, susijusioms su Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje 1 ir 2 blokų eksploatavimo nutraukimu, įgyvendinti“;

5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 11 d. nutarimą Nr. 1252 „Dėl bendrų viešojo sektoriaus finansų valdymo informacinių sistemų ir jų naudojimo“;

6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 11 d. nutarimą Nr. 86 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“;

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. sausio 3 d. nutarimą Nr. 27 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo įgyvendinimo saugiojo valstybinio duomenų perdavimo tinklo valdymo srityje“;

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. rugsėjo 19 d. nutarimą Nr. 1157 „Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimą Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“;

10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 23 d. nutarimą Nr. 1341 „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“;

11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimą Nr. 924 „Dėl Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės energetikos įrenginių ir jų dalių, teisės aktų nustatyta tvarka pripažintų nereikalingais arba netinkamais (negalimais) naudoti, kurių nepavyko parduoti viešojo prekių aukciono būdu, pardavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimą Nr. 224 „Dėl Valstybinės reikšmės ir rizikos objektų, kurių apsaugai ir gynybai nuo galimų teroristinių antpuolių gali būti panaudota kariuomenė, sąrašo patvirtinimo“;

13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 8 d. nutarimą Nr. 722 „Dėl valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo energetikos srityje veikiančiose valstybės įmonėse, akcinėse bendrovėse ir uždaroiose akcinėse bendrovėse ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 3 d. nutarimo Nr. 1449 „Dėl valstybės įmonės Vilniaus mazuto saugyklos ir valstybės įmonės Subačiaus kuro bazės reorganizavimo“ pakeitimo“;

14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 9 d. nutarimą Nr. 1136 „Dėl Komisijos Nacionalinės energetikos strategijos nuostatų, susijusių su Ignalinos atominė elektrine, įgyvendinimui koordinuoti sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“;

15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimą Nr. 370 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos energetikos ministras iki 2024 m. gruodžio 31 d. turi priimti:

1. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymą „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės pertvarkymo į uždaroją akcinę bendrovę“;

2. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymą „Dėl uždarosios akcinės bendrovės Ignalinos atominės elektrinės įstatų patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos energetikos ministras iki 2024 m. gruodžio 31 d. turi pakeisti:

1. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. liepos 12 d. įsakymą Nr. 1-218 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-002-06-09-03 „Vykdyti radioaktyviųjų atliekų pagrindinį ir galutinį apdorojimą ir užtikrinti visų radioaktyviųjų atliekų saugojimą“ aprašo patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. liepos 12 d. įsakymą Nr. 1-219 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-002-06-09-02 „Atlikti radioaktyviųjų atliekų pradinį apdorojimą“ aprašo patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. birželio 22 d. įsakymą Nr. 1-204 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-002-06-09-01 „Išmontuoti branduolinės energetikos objektus“ aprašo patvirtinimo“;

4. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. birželio 10 d. įsakymą Nr. 1-186 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės radioaktyviųjų atliekų tvarkymo paslaugų tarifų patvirtinimo“;

5. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. birželio 10 d. įsakymą Nr.1-189 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-002-06-09-06 „Sukurti smulkiųjų radioaktyviųjų atliekų darytojų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo po 2038 metų modelį“ aprašo patvirtinimo“;

6. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. birželio 3 d. įsakymą Nr. 1-184 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-002-06-09-04 „Galutinai sutvarkyti labai mažai, mažai ir vidutiniškai radioaktyvias atliekas“ aprašo patvirtinimo“;

7. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2021 m. balandžio 30 d. įsakymą Nr. 1-100 „Dėl 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos pažangos priemonės įgyvendinimo aprašo ir lėšų, reikalingų branduolinių energetikos objektų eksploatavimui nutraukti ir radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti, poreikio 2021–2038 metams sąrašo patvirtinimo“;

8. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2019 m. sausio 15 d. įsakymą Nr. 1-9 „Dėl Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių energetikos įmonių ir nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčios energetikos infrastruktūros fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimų patvirtinimo“;

9. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2019 m. lapkričio 13 d. įsakymą Nr. 1-293 „Dėl Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės fizinės saugos komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“;

10. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. sausio 19 d. įsakymą Nr. 1-12 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės nematerialiojo turto ir ilgalaikio materialiojo turto – kilnojamųjų daiktų nurašymo“;

11. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. liepos 8 d. įsakymą Nr. 1-213 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės trumpalaikio turto nurašymo“;

12. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2018 m. balandžio 16 d. įsakymą Nr. 1-116 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės vadovo – generalinio direktoriaus pareigybės nuostatų patvirtinimo“;

13. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. lapkričio 25 d. įsakymą Nr. 1-386 „Dėl lėšų, gautų už valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės parduotą turtą, pervedimo“.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministras iki 2024 m. gruodžio 31 d. turi pakeisti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. sausio 31 d. įsakymą Nr. D1-24 „Dėl Europos Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje 2021–2025 m. laikotarpiu dalyvaujančių veiklos vykdytojų sąrašo patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos finansų ministras iki 2024 m. gruodžio 31 d. turi pakeisti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. lapkričio 13 d. įsakymą Nr. 1K-273 „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo valdymo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymų projektams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Sprendimui dėl įmonės pertvarkymo priimti reikės atlikti įmonės turto vertinimą. Šios paslaugos kainai nustatyti 2023 metų rudenį planuojama atlikti rinkos konsultacijas.

Preliminariai kitos išlaidos pertvarkai pasirengti (informacinių sistemų pokyčiai, iškabų pakeitimas, kt. išlaidos) įmonei kainuos apie 50 tūkst. eurų.

Planuojama išlaidas, susijusias su įmonės pertvarkymu, padengti įmonės nuosavomis ir valstybės biudžeto lėšomis.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminių žodžių, kurių reikia Įstatymų projektams ir Seimo nutarimo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, nėra.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi Įstatymų projektų ir Seimo nutarimo projekto pagrindimai ir paaiškinimai nėra reikalingi.
